

İSTANBUL HAVALİMANI KABUL EDİLEMEYEN YOLCU BEKLEME ALANI TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2026/23

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 13/4/2026 tarihli ve 2026/345 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	3
A. İstanbul Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı	3
B. İstanbul Havalimanı Aktarma Merkezi.....	9
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	11
A. Değerlendirme	11
B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler	12
C. Tavsiyeler.....	14
1. İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler (İstanbul Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı İdaresine Yönelik Tavsiyeler	14
2. İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler (İstanbul Havalimanı Aktarma Merkezi Grup Başkanlığı İdaresi)	15

m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM), *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan kabul edilemeyen yolcu bekleme alanları dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunundan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *“(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılarla tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.*

(3) *Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir.”*

5. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek TIHEK’in görevleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda havalimanlarında kabul edilemeyen yolcuların¹ tutulduğu kabul edilemeyen yolcu bekleme alanlarına ziyaret düzenlemek TIHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, İstanbul Havaalanı Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Alanına² 20/8/2025 tarihinde habersiz bir takip ziyareti gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurul Üyeleri ..., ... ve ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları ... ve ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda İstanbul Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... ile Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından TIHEK’in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. İdare’den Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemeyen yolcular ile uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilemeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları yolcu bekleme odaları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilemeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcularla görüşülmüş, yolculara TIHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğinin korunacağı ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile son görüşme toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun

¹ 6458 sayılı Kanun’un 3’ncü maddesinin birinci fıkrasının (z) bendine göre: “Kabul edilemeyen yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine veya ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.” 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre: “Kabul edilemeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.” YUKK söz konusu yolculara ilişkin özel düzenlemelere yer veren kanun olduğundan bu raporda YUKK’ta yer alan “kabul edilemeyen yolcu” ifadesi tercih edilmiştir.

² Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı ile Başkanlık Makamınının 8/8/2025 tarihli ve 54193 sayılı oluruna istinaden 20/8/2025 tarihinde İstanbul Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanına gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. İstanbul Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı

9. Merkez, İstanbul Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde yer almakta olup 7/4/2019 tarihinde İstanbul Havalimanı'nın faaliyete geçmesi ile açılmıştır. 18/5/2019 tarihinden itibaren Göç İdaresi Başkanlığı İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına bağlı olarak faaliyetlerini yürüttüğü öğrenilmiştir.

10. İdare tarafından, havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcunun, görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirildiği, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firmasının belirlendiği ifade edilmiştir. Kabul Edilemeyen Yolcu Formu ve Bilgi Formu düzenlendiği, bir nüshasının yolcuya verildiği öğrenilmiş, örnek belgeler Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup usulüne uygun olarak eksiksiz doldurulduğu görülmüştür.

11. İlgili mevzuata³ göre kabul edilemeyen yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Yolcunun taşıyıcı hava yolu firması belirlenerek dönüş uçağı var ise ilgili firma tarafından bileti temin edilip yolcu Kabul Edilemeyen Yolcu Salonuna alınmadan yer hizmetlerine teslim edilerek geri gönderildiği belirtilmiştir. Konaklaması

³ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine göre: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

gereken ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunan kabul edilemeyen yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alındığı ifade edilmiştir. Arama işleminin, yabancının cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmakta olduğu ve arama işlemlerinin ardından ilgili odalara yerleştirildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen kabul edilemeyen yolculardan bu hususlar teyit edilmiştir.

12. 2025 yılında ziyaret tarihine kadar olan sürede, ülkemize giriş yapmak üzere İstanbul Havalimanına gelen ve yapılan kontroller sonucunda kabul edilemeyen yolcu olarak tespit edilenlerin 4.120'sinin erkek ve 2.249'unun ise kadın olmak üzere toplam 6.369 olduğu öğrenilmiştir. Kabul edilemeyen yolcu olarak tespit edilen kişilerin uluslararası koruma başvurusunda bulunması halinde başvurularının alınarak Aktarma Merkezine gönderildikleri ifade edilmiştir.

13. Yolcular arasında özel ihtiyaç sahibi (hamile, engelli, kronik hastalığı bulunan, çocuk vb.) yolcuların bulunması halinde, ülkeye girişleri bakımından aciliyet arz eden durumlarda Göç İdaresi Başkanlığı ile ivedilikle iletişime geçildiği ve Başkanlık tarafından verilen talimatlar doğrultusunda gerekli işlemlerin tesis edildiği ifade edilmiştir. Kişilerin diğer ihtiyaçlarının ilgili havayolu işletmesi tarafından karşılandığı, sürece ilişkin bilgi taleplerinin ise görevli personel tarafından yerine getirildiği öğrenilmiştir.

14. Gelen yolcular arasında refakatsiz çocuk bulunması halinde bu çocukların hiçbir şekilde Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Salonuna alınmadığı, ülkeye girişlerinin yapıldığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bilgi verildiği ve Bakanlığa bağlı kurumlarda işlemlerine devam edildiği öğrenilmiştir.

15. Yolcu sayısında yoğunluk yaşanmaması amacıyla işlemlerin hızlı bir şekilde tamamlanarak kabul edilemeyen yolcuların genellikle geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye⁴ geri gönderildiği belirtilmiştir. Merkezde, kabul edilemeyen yolcuların genellikle kısa süreler için burada barındırıldığı ve bu sürelerin genellikle 24 saati aşmadığı anlaşılmaktadır.

16. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı 4 ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden 2 tanesi kabul edilemeyen yolcular, diğer 2'si ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılmıştır. Aynı gün içerisinde ya da birkaç gün içerisinde geri gönderilecek kişilerin kabul edilemeyen yolcu bölümlerinde, uluslararası koruma

⁴ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre: "Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır."

başvurusunda bulunan ve bunun sonuçlarını bekleyen kişilerin ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılmış bölümlerde konaklatıldığı, sonrasında Aktarma Merkezine gönderildiği öğrenilmiştir.

17. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanının toplam kapasitesi 88 kişidir. Kabul edilemeyen yolcular için ayrılan bölümde; erkek yolcular için 33, kadın yolcular için 31 kişilik kapasite bulunmaktadır. Uluslararası koruma başvurusu sahipleri için ayrılan bölüm ise 12 erkek ve 12 kadın kapasitelidir. Yapılan incelemede belirtilen alanların yabancıların kalması için yeterli ve ihtiyaca uygun olduğu gözlemlenmiştir.

18. Kabul edilemeyen yolcular için ayrılan bölümlerden 1 tanesi erkek yolcular, diğeri ise kadın yolcular tarafından kullanılmaktadır. Her 2 bölüm birbirinden bağımsız olup bölümlerin birbirleri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Kabul edilemeyen yolcular için ayrılan her 2 bölümde de altışar oda bulunmaktadır. Her 2 bölüm de birbirine benzer yapıda inşa edilmiş olup kabul edilemeyen erkek yolcular için ayrılan bölüm 153 metrekare (m²), kabul edilemeyen kadın yolcular için ayrılan bölüm 168 m²'dir.

19. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan bölümlerden 1 tanesi erkek yolcular, diğeri ise kadın yolcular tarafından kullanılmaktadır. Her 2 bölüm birbirinden bağımsız olup bölümlerin birbirleri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar için ayrılan her 2 bölümde de ikişer oda bulunmaktadır. Her 2 bölüm de birbirine benzer yapıda inşa edilmiş olup büyüklükleri 45 m²'dir.

20. Yolcuların tutulabileceği başka bir alan bulunmamaktadır. Merkez İdaresi mevcut alanların yeterli olduğunu, günlük ortalama 30 yolcunun kabul edilemeyen yolcu salonlarını kullandığını ifade etmiştir. Ziyaretin yapıldığı gün 32 yabancıların bulunduğu, kadın yolcu sayısının 12 ve erkek yolcu sayısının 20 olduğu öğrenilmiştir.

21. Kabul edilemeyen yolcular için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinin her birinin girişinde yemek yeme alanı olarak da kullanılan ortak kullanım alanı yer almaktadır. Burada yeterli sayıda masa ve sandalye, duvara monte edilmiş bir ankesörlü telefon, su sebili ile bir televizyonun yer aldığı ancak televizyon kanalları arası geçişte gecikme olduğu görülmüştür. Bu giriş alanının karşısında 2 tuvalet, 1 banyo ve 2 lavabonun yer aldığı bölüm bulunmaktadır. Ortak kullanım alanının sağında ve solunda yer alan koridorlara açılan 6 odanın bulunduğu görülmüştür. Odaların her birinde yatağa dönüştürülebilir tek kişilik koltuklar ile yeteri sayıda masa, sandalye ve dolabın bulunduğu görülmüştür. Odalarda yer alan koltukların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

22. Kadın odalarının içerisinde yer alan odalardan birinin çocuk oyun alanı olarak kullanıldığı, odanın içerisinde beşik ve dolap bulunduğu ancak dolabın duvara sabitlenmediği

görülmüştür. Kadınlar için ayrılan 1 odada da çamaşır yıkama ve kurutma makinesinin olduğu görülmüştür.

23. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinin her birinde 1 giriş bölümünün ve buraya bağlı 2 odanın bulunduğu görülmüştür. Giriş bölümünde tuvalet ve banyo, masa ve sandalyeler ile çamaşır makinası, duvara monte edilmiş bir ankesörlü telefon ve su sebili yer almaktadır. Odaların her birinde 2 katlı ranzaların ve yatağa dönüştürülebilir tek kişilik koltuklar ile yeterli sayıda masa, sandalye ve dolap ile televizyonun bulunduğu görülmüştür. Ayrıca bu bölümde yer alan kadınlar için ayrılmış odalarda, beşik ve çocuklar için oyuncakların da bulunduğu görülmüştür.

24. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilemeyen yolcu Merkezden çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimlerin değiştirilerek yıkamaya gönderildiği bilgisi edinilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen kabul edilemeyen yolcular tarafından, talep halinde kendilerine bu eşyaların verildiği ifade edilmiştir.

25. Sigara içilebilmesi için ayrı 1 oda bulunmamakta olup yolcuların sigara içmek için tuvalet alanını kullandıkları görülmüştür.

26. Engelli yolcular için, Merkezin bulunduğu transfer katında yer alan engelli tuvaletinin kullanılmakta olduğu belirtilmiş, tuvaletin engelli bireylerin kullanımına uygun olduğu görülmüştür.

27. Merkez İdaresi tarafından, Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı depolarında temiz ve kullanıma hazır ürünlerin bekletildiği, ihtiyaç halinde buraya getirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, salonların girişinde yer alan dolaplarda çok sayıda ve çeşitlilikte hijyen malzemeleri, bebek bezi, kâğıt havlu, ıslak mendil gibi ürünlerin bulunduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen kabul edilemeyen yolcular ihtiyaç halinde bu tür ürünlerin kendilerine verildiğini belirtmişlerdir.

28. Merkezde yer alan tuvalet ve banyolarda 24 saat sıcak suya erişimin bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede sıcak suyun kısa süre içerisinde aktığı ve tuvalet ve banyolarda gerekli hijyen malzemelerinin bulunduğu görülmüş olup yolculardan da konuya dair bir şikâyet alınmamıştır.

29. Merkez İdaresi tarafından her ay kapsamlı temizlik yapılarak ranza ve koltukların detaylı olarak temizlendiği ifade edilmiştir. İhtiyaç duyulması halinde temizlik işlemlerinin aylık periyot beklenmeksizin de yerine getirildiği, kullanılan battaniye ve yastıkların yolcuların çıkışı sonrasında yıkanıp kurutularak hijyen koşullarına uygun şekilde yeniden kullanılabilir hale getirildiği aktarılmıştır.

30. Salonlarda yer alan oda ve koridorların bakım ve temizliğinin 2 temizlik personeli tarafından yerine getirildiği, erkek bekleme salonlarının temizliğinin erkek personel, kadın bekleme salonlarının temizliğinin ise kadın personel tarafından yapıldığı aktarılmıştır. Ziyaret esnasında odaların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

31. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan tüm bölümlerin ısıtma, soğutma ve havalandırmaları merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Sistemin ayarlanabilir olduğu, her bölümün girişinde yer alan duvara monte edilmiş cihazlardan sağlanabildiği, yabancıların kendi isteklerine göre ısı derecesini ayarlayabildikleri ve odaların sıcak olduğu gözlemlenmiştir.

32. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan hiçbir bölümde pencere bulunmadığı, bu sebeple doğal ışık almadığı ancak yapay aydınlatmanın olduğu görülmüştür.

33. Merkezde tutulmakta olan yolcular, Kabul Edilemeyen Yolcu Salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Merkez İdaresi tarafından, kabul edilemeyen yolcuların talep etmeleri halinde Kabul Edilemeyen Yolcu Salonunun dışında yer alan koridorlara çıkabildikleri belirtilmiştir.

34. Merkezde tutulan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından "Havayolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar" çerçevesinde ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Bu kapsamda yolculara standart menüler temin edildiği, diyet, vegan/vejetaryen menüler ile çocukların özel beslenme ihtiyaçlarına yönelik menülerin yine havayolu taşıyıcıları tarafından sağlandığı bilgisi alınmıştır. Yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı, ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firmasınınca ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede yolculara yemek ve su dağıtımlarının yapıldığı görülmüştür. Dağıtılan suya ilave olarak bölümlerde su sebillerinin de bulunduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yolcular tarafından yemek ve suya erişim konusunda herhangi bir sorun olmadığı ancak bazı havayolu şirketlerinin sabah, öğlen ve akşam aynı menüyü gönderdiği, yemek dağıtım saatleri ile öğün saatlerinin denk gelmediği dile getirilmiştir.

35. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan hastane doktorları tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise doktor talimatına göre ilacın güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan kişiler bu konuda herhangi bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.

36. Uluslararası havacılık uygulamaları çerçevesinde Kabul edilemeyen yolcuların ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin, Merkezde tutuldukları süre boyunca temel iletişim araçlarına erişimlerinin sağlandığı, cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurulabildikleri, bu cihazlar aracılığıyla internete erişim sağlayabildikleri, havalimanının internetinden yararlanabildikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yolcuların elektronik eşyalarını kullandıkları görülmüş ve bu konuda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

37. Merkez İdaresi kabul edilemeyen yolcuların konsolosluk ve büyükelçiliklerle irtibata geçebilmeleri için kendilerine ücretsiz telefon kartı verildiğini belirtmiştir. Yolcunun avukatıyla veya konsolosluk görevlisiyle görüşme taleplerinin yerine getirildiği bilgisi alınmıştır. Ziyaret edilen tüm bölümlerde büyükelçiliklerin telefon ve adres bilgilerinin yazılı olduğu belgelerin ankesörlü telefonların yakınına asılmış olduğu görülmüştür. Kendileriyle görüşme yapılan kişiler ücretsiz telefon kartı verildiğini ve ilgili yerlerle iletişim kurmakta herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

38. Tüm odalarda ilgili personelle iletişim kurulabilmesi için sabit telefonlar ile acil çağrı butonlarının bulunduğu görülmüştür. Bu cihazların personel ile iletişim halinde kullanılacağına dair 11 farklı dilde hazırlanmış bilgilendirme formunun duvarda asılı olduğu görülmüştür. Odalarda yer alan acil çağrı butonlarının ve telefonların bir kısmının çalışmadığı anlaşılmış olup, Merkez İdaresi gerekli bakım çalışmasının yapılacağını belirtmiştir.

39. Kabul Edilemeyen Yolcu Biriminde 2 tercümanın görev yaptığı ve bu tercümanların Arapça, İngilizce ve Fransızca dillerinde hizmet sunduğu öğrenilmiştir. Yabancı uyruklu kişilerin haklarına ilişkin bilgilendirmelerin, “Kabul Edilemeyen Yolcu Formu” aracılığıyla kendi ana dillerinde yapıldığı, formda yer almayan veya eksik kalan hususların ise tercümanlar aracılığıyla tamamlandığı ifade edilmiştir.

40. Merkezde ayrı bir avukat görüşme alanı bulunmadığından kişilerin avukat görüşmelerinin pasaport kontrol alanında yapıldığı belirtilmiş, gerçekleştirilen incelemelerde görüşme odalarında ses kayıt cihazının bulunduğu tespit edilmiştir.

41. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Salonlarında toplam 27 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Söz konusu kameralar bekleme salonları, koridorlar ve birim giriş kapısını görüntüleyecek şekilde konumlandırılmıştır. Tuvalet ve banyoda kamera bulunmamaktadır. Kameraların izlendiği ayrı bir alan mevcut olup bu alanın kesintisiz olarak görevli personel tarafından takip edildiği görülmüştür. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntülerinin 24 saat Kapalı Devre Televizyon Sistemi (CCTV) Odasından takip edildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede, koridor ve salonların 24 saat kayıt altına alındığı,

kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı, yabancıların bulunduğu koridorlarda kayıt sürelerinin 6 ay ile 1 yıl arasına çıkarılmasına yönelik çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir. Elektrik kesintilerine karşı kesintisiz güç kaynağı bulunduğu görülmüştür. Farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, olumsuz herhangi bir davranışa ve bulguya rastlanmamıştır.

42. Tüm bölüm ve odalarda kamera ile izleme yapıldığına dair çeşitli dillerde hazırlanmış görsel ve yazılı bilgilendirici formların duvarda asılı olduğu görülmüştür.

43. Kabul Edilemeyen Yolcu Biriminde dilek ve şikâyet kutusu bulunmamaktadır. İdare tarafından alıkonulan kişilerin dilek, şikâyet ve taleplerinin görevli personel tarafından alındığı ve bu talepler doğrultusunda gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. Görüşme yapılan kişiler iletmek istedikleri bir husus olduğunda personele iletebildiklerini dile getirmişlerdir.

44. Görüşme yapılan yolcular personelin tutum ve davranışlarından memnun olduklarını dile getirmiştir.

45. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Salonunda 28 personelin görev yaptığı, ihtiyaç halinde Havalimanı Grup Başkanlığından da personelin görevlendirilebildiği belirtilmiştir. Son 5 yıl içerisinde herhangi bir personel hakkında işkence ve kötü muameleye ilişkin şikâyet ya da başvuru alınmadığı ayrıca hakkında idari ve adli bir soruşturmaya konu olan herhangi bir personelin olmadığı anlaşılmıştır.

46. Personelin Göç İdaresi Başkanlığı koordinasyonunda hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları, uluslararası koruma, kriz yönetimi, etkili iletişim, stresle başa çıkma ve mesleki etik konularında eğitim aldığı belirtilmiştir.

B. İstanbul Havalimanı Aktarma Merkezi

47. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler ile geri gönderme merkezlerinden ülkelerine gönüllü geri dönüş yapmak isteyen yabancılar için 2024 yılında havalimanının ayrı bir alanında aktarma merkezi açılmıştır. Aktarma Merkezinin 16/7/2024 tarihinde faaliyete başladığı öğrenilmiştir.

48. Aktarma Merkezinde uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin başvurularının sonuçlandırılmasına kadar geçen sürede, geri gönderme merkezinden gelen yabancıların ise uçuşları gerçekleşmeden önce en fazla 12 saat süreyle burada tutulduğu öğrenilmiştir.

49. Ziyaret tarihinde Merkezde uluslararası koruma başvurusu yapan kimse bulunmadığı, geri gönderme merkezlerinden gönüllü geri dönüş kapsamında gelen 26 kadın ve

37 erkek olmak üzere toplam 63 kişinin bulunduğu görülmüştür. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin uzun süreler burada kalabildiği anlaşılmıştır.

50. Aktarma Merkezinde 4'ü kadınlar ve 4'ü erkekler için olmak üzere 8 adet bekleme salonunun bulunduğu ifade edilmiştir. Salonlarından 1 tanesinin tadilatla olduğu için kullanılmadığı ifade edilmiştir. Kullanımda olan her bekleme salonunun 4 kişilik olduğu ve toplam kapasitenin 28 olduğu öğrenilmiştir. Aktarma Merkezinin mevcut kapasitesinin yolcuların ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olduğu ifade edilmiştir.

51. Kadın ve erkekler için ayrı salonlar yer alsa da hangi salonun hangi cinsiyete ait olduğunu belirteci işaretlerin bulunmadığı görülmüştür.

52. Salonların içerisinde 2 adet ranza, duvar tipi kitaplık ve tuvalet/banyo alanı mevcuttur. Merkez İdaresi, odalara konulmak üzere televizyon istediğini belirtmiştir. Kişilerin kalması için düzenlenen odalarda yatak kısmını gören kameraların olduğu görülmüştür. Odaların içinde bulunan tuvalet kısımlarında sensörlü ışık olduğu ancak bir kısmının çalışmadığı tespit edilmiştir.

53. Merkezde yer alan tuvalet ve banyolarda 24 saat sıcak suya erişimin bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede sıcak suyun kısa süre içerisinde aktığı görülmüştür. Yapılan incelemede tuvalet ve banyoların temizliğinin daha sık yapılabileceği değerlendirilmiştir.

54. Aktarma Merkezinde yolculara battaniye, yastık gibi ürünler temin edildiği ifade edilmiştir. Yolcuların uyumaları için yeterli sayıda yatak bulunmaktadır. Merkezde ayrıca 2 çamaşır yıkama ve 2 çamaşır kurutma makinası bulunmaktadır. Kendileriyle görüşme yapılan kişiler battaniye, yastık vb. ürünlerin verildiğini ifade etmiş olup ürünlerin temizliği ile ilgili herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

55. Aktarma Merkezinde VRF (Değişken Soğutucu Akış) sistemi⁵ ile odaların havalandırıldığı öğrenilmiştir. Merkezde ısıtmanın doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemiyle sağlandığı, yaz mevsiminde ise soğutma amacıyla klimaların kullanıldığı ifade edilmiştir.

56. Merkezde kadın ve erkek mescitlerinin bulunduğu görülmüştür.

57. Aktarma Merkezinde çocuk oyun alanı için bir alan ayrıldığı, tefrişatının yapılabilmesi için ödenek talep edildiği öğrenilmiştir.

⁵ VRF, sistemleri, bir binanın çeşitli bölgelerinde iklim kontrolü sağlayan gelişmiş ısıtma, havalandırma ve klima sistemleridir. (<https://form-mhiklima.com/tr/kategori/vrf-klimalar>, (E.T:24/2/2026)

58. Kontrol edilen yangın tüplerinin son kullanma tarihlerinin Ağustos 2025 olduğu görülmüştür. Ziyaret sonrası iletilen bilgi, belge ve fotoğraflardan yangın tüplerinin kontrolünün yapıldığı, dolum kontrol etiketinin Ağustos 2027 olduğu anlaşılmıştır.

59. Merkezde tutulan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından "Havayolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar" çerçevesinde ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Bu kapsamda yolculara standart menüler temin edildiği, diyet, vegan/vejetaryen menüler ile çocukların özel beslenme ihtiyaçlarına yönelik menülerin yine havayolu taşıyıcıları tarafından sağlandığı bilgisi alınmıştır. Yapılan görüşmelerde yemek ve içe suları ile ilgili herhangi bir şikâyet aktarılmamıştır

60. Aktarma Merkezinde acil tıbbî müdahale gerektiren durumlarda veya yolcunun talebi üzerine ilk müdahalenin, havalimanı içerisinde görev yapan hastane doktorları tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiş ve doktorun hastaneye sevk edilmesini gerekli görmesi halinde yolcunun polis memuru refakatinde hastaneye sevk edildiği belirtilmiştir.

61. Aktarma Merkezinde 186 adet güvenlik kamerası bulunduğu öğrenilmiştir. Söz konusu kameraların bekleme salonları, koridorlar ve bina giriş - çıkış kapısını görüntüleyecek şekilde konumlandırıldığı, tuvalet ve banyoda kamera bulunmadığı görülmüştür. Kameraların izlendiği ayrı bir alanın mevcut olduğu ve kameraların kesintisiz olarak görevli personel tarafından takip edildiği ifade edilmiştir. Kamera kayıtlarının 55 gün süre ile saklandığı ve elektrik kesintilerine karşı kesintisiz güç kaynağı bulunduğu öğrenilmiştir. Kameraların 6 ay süreli kayıt tutabilmesi için teknik çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir.

62. Merkezde İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve Jandarma tarafından görevlendirilen 250 personelinin görev yaptığı belirtilmiştir.

63. Aktarma Merkezinde bilgilendirmelerin tercüman aracılığıyla kendi dillerinde gerçekleştirildiği öğrenilmiş, İdare tercüman anlamında herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Görüşme yapılan kişiler iletişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

64. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır.

Merkez İdaresi tarafından ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, alıkonulan kişilerle bire bir görüşmeler gerçekleştirilmesinde azami kolaylık gösterilmiş, ilgili bilgi ve belgeler vakitlice paylaşılmıştır. Bu bağlamda, Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyetince memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

65. TİHEK tarafından 20/1/2023 tarihinde İstanbul Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme alanına bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2023/46 sayılı Rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur. Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin gözlem ve tavsiyeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM VE YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Kabul edilemeyen yolcu bölümünde kısa süreli kalan yabancıların, talep etmesi halinde çarşaf, yastık ve yastık kılıfı gibi ürünlerin verilmesi,	<i>Merkez İdaresi</i>	Merkezde bekleme salonlarında yolculara battaniye ve yastık gibi ürünlerin temin edildiği görülmüş, görüşülen kişiler tarafından bir şikâyet alınmamıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Kabul edilemeyen yolcu bölümünde odalarda yer alan kırık koltukların tamir ve bakımlarının sağlanması veya yenileri ile değiştirilmesi ve kirli olan koltukların düzenli aralıklarla temizlenmesi,	<i>Merkez İdaresi</i>	Bekleme salonlarında bulunan koltuklardan tamiri mümkün olanların tamirinin yapıldığı, tamiri mümkün olmayan 50 koltuğun ise 2024 yılında yenilendiği öğrenilmiştir. Mobilya ve eşyaların sağlam ve temiz olduğu görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	

Kabul edilemeyen yolcu bölümünde erkek odalarında yer alan tuvalet ve banyoların kapı anahtar deliklerinin içeri görülmeyecek şekilde kapatılması, bu bölümlere plastik ya da metal çöp kovalarının yerleştirilmesi,	<i>Merkez İdaresi</i>	Kabul edilemeyen yolcu bölümünde erkek odalarında yer alan tuvalet ve banyoların kapı anahtar deliklerinin içeri görülmeyecek şekilde kapatıldığı ve çöp kovalarının bulunduğu görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Salonlarda yer alan tüm banyo ve tuvaletlerin düzenli olarak temizliklerinin sağlanması,	<i>Merkez İdaresi</i>	Salonlarda yer alan banyo ve tuvaletlerin genel olarak temiz olduğu, ancak bu alanların sigara içilebilmesi için de kullanıldığı görülmüştür.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların tutulduğu alana benzer şekilde kabul edilemeyen yolcu biriminde de küçük çocuklar ile bebeklerin kalabilecekleri göz önünde bulundurularak, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,	<i>Merkez İdaresi</i>	Kabul edilemeyen yolcu birimi odalarında bekleyen yolcuların refakatindeki küçük çocuklar ile bebekler için oyun odası oluşturulduğu ve çeşitli oyuncakların olduğu görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Yabancıların Havalimanı internetine bağlanabilmeleri konusunda gerekli bilgilendirmenin yapılması, bu hususlara dair çeşitli dillerde hazırlanacak bilgi formlarının	<i>Merkez İdaresi</i>	İstanbul Havalimanında herkesin erişimine açık 24 saat internet erişimi bulunduğu ve kişilerin interneti kullandığı görülmüş ve görüşülen yolcular herhangi bir

duvarlara asılması,	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte bilgilendirici formların olmadığı görülmüştür. İdare, internete erişim konusunda hem birimdeki personelin hem de havayolu çalışanlarının yabancılara destek olduğunu ifade etmiştir.
Yolcuların açık havadan, doğal aydınlatmadan ve egzersiz yapma olanaklarından yararlandırılabilmesi amacıyla havalimanı bünyesinde oluşturulacak yeni bina çalışmalarının hızlandırılması, bu yeni binadan uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerle birlikte 24 saati aşan bekleme süresine sahip kabul edilemeyen yolcuların da yararlandırılması,	<i>Göç İdaresi Başkanlığı</i>	16/7/2024 tarihinde İstanbul Havalimanı Aktarma Merkezi'nin açılması ile birlikte; uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancıların işlemlerinin devamı sürecince havalimanı terminal binası dışında bulunan Aktarma Merkezinde bekletildikleri öğrenilmiştir. Kabul Edilemeyen Yolculardan 24 saati geçen kişi sayısının çok olmadığı ve bu kişilerin Aktarma Merkezine gönderilmediği öğrenilmiştir.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	

C. Tavsiyeler

1. İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler (İstanbul Havalimanı Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme Alanı İdaresine Yönelik Tavsiyeler

66. Yabancıların havalimanı internetine bağlanabilmeleri hususunda çeşitli dillerde hazırlanacak bilgi formlarının duvarlara asılması **tekiden,**

67. Kabul edilemeyen yolculardan 24 saati aşan bekleme süresi olan kişilerin aktarma merkezine gönderilmesi **tekiden,**

68. Sigara içen kişiler için uygun bir alan oluşturulması ve salonlarda yer alan banyo ve tuvaletlerde sigara içilmemesinin sağlanması **tekiden,**

69. Kabul Edilemeyen Yolcu Bekleme alanında bulunan kadın odalarının içerisinde yer alan çocuk oyun alanında bulunan dolapların sabitlenmesi,

70. Odalarda yer alan acil çağrı butonlarının ve telefonların kontrol edilerek çalışmayan cihazların onarımının gerçekleştirilmesi,

71. Merkezin uygun alanlarına dilek ve şikâyet kutusu yerleştirilmesi,

72. Avukat görüşmeleri için kullanılan alanlarda ses kayıt özelliğinin olmamasına dikkat edilmesi veya görüşme esnasında bu sistemin devre dışı bırakılması,

73. Havayolu firmalarının sağladığı yemeklerin öğün çeşitliliğinin kontrol edilmesi ve yemek saatlerinin düzenli hale getirilmesinin değerlendirilmesi,

74. Televizyon sinyal vericilerinin kontrol edilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

2. İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler (İstanbul Havalimanı Aktarma Merkezi Grup Başkanlığı İdaresi)

75. Yatakhane bölümlerinde yer alan kameraların mahremiyet açısından kaldırılması,

76. Aktarma merkezinde oluşturulması planlanan çocuk oyun alanının yapımının hızlandırılması,

77. Çalışmayan sensörlü ışıkların tamir edilmesi,

78. Merkezde bulunan tuvalet ve banyoların temizliğinin daha sık yapılması,

hususları tavsiye edilmektedir.